

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet I & II (SOU 2015:13 och SOU 2015:38)

A2015/734/ARM och A2015/1050/ARM

Sammanfattning

- Konkurrensverket anser generellt sett att en direktivnära implementering av EU-direktiv är att föredra, såvida det inte finns goda skäl för en överimplementering.
- Konkurrensverket **har inget att invända mot** förslaget att införa ett entreprenörsansvar inom bygg- och anläggningssektorn.
- Om ett entreprenörsansvar som omfattar hela kedjan införs **anser** Konkurrensverket dock att det bör vara tydligt att ansvaret i första hand ligger hos den entreprenör till vilken den utstationerade arbetstagarens arbetsgivare är en direkt underentreprenör. Den fortsatta beredningen bör i så fall överväga om detta kan uppnås genom att strikt ansvar gäller för entreprenören närmast i kedjan medan övriga har möjlighet att begränsa sitt ansvar genom tillräckliga kontrollåtgärder.
- Konkurrensverket **tillstyrker** förslaget för implementering av Tillämpningsdirektivet artikel 4 avseende förtydligande av definitionen av utstationering.
- Konkurrensverket **har inget att invända mot** utredningens förslag att utstationerade arbetstagare ska garanteras en rätt att åberopa villkor i kollektivavtal mellan sin arbetsgivare och svensk arbetstagarorganisation även om han eller hon inte är medlem i arbetstagarorganisationen.
- Konkurrensverket **tillstyrker** utredningens förslag till direktiv nära implementering av Tillämpningsdirektivets delar avseende gränsöverskridande verkställighet av ekonomiska administrativa sanktionsavgifter.

Adress 103 85 Stockholm
Besöksadress Torsgatan 11
Telefon 08-700 16 00
Fax 08-24 55 43
konkurrensverket@kkv.se

- Konkurrensverket instämmer i utredningens bedömning att bestämmelsen i 9a §1 Lag (1999:678) om utstationering av arbetstagare (utstationeringslagen) inte har fått avsedd effekt avseende transparens och förutsägbarhet.
- Konkurrensverket **tillstyrker** utredningens förslag att förtydliga 9a § utstationeringslagen så att det framgår att arbetstagarorganisationer är skyldiga att lämna in sådana villkor som avses i 5a och 5b §§ till Arbetsmiljöverket oavsett om det är aktuellt med stridsåtgärder eller inte.

Övergripande synpunkter

Konkurrensverket anser att utredningen haft en bra utgångspunkt, dvs. att se över vilka ändringar av den nuvarande nationella lagstiftningen som är nödvändig för att implementera Tillämpningsdirektivet. Därmed har man valt att överlämna frågor om principiella ändringar av den nationella lagstiftningen till Utstationeringskommittén (A 2012:03).

Nedan följer mer ingående kommentarer om förslagen rörande information om kollektivavtalsvillkor och entreprenörsansvar i betänkandet Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del II (SOU 2015:38). I övrigt har Konkurrensverket inga synpunkter.

Information om kollektivavtalsvillkor²

Konkurrensverket instämmer i utredningens bedömning att bestämmelsen i 9a § utstationeringslagen inte har fått avsedd effekt avseende transparens och förutsägbarhet i förhållande till utstationeringsdirektivet. Bestämmelsen utgör därför inte en tillräcklig reglering för att anse att artikel 5.4 i tillämpningsdirektivet redan motsvaras av gällande svensk rätt. Delar av utredningens förslag har möjligheter att förbättra situationen men Konkurrensverket är tveksamt till att förslagen kommer räcka för att uppfylla kraven på transparens och förutsägbarhet. Regeringen bör överväga att tydligt uttala att detta kommer följas noggrant inklusive vilka konsekvenser som kan bli aktuella om parterna inte tar sitt gemensamma ansvar för att den svenska arbetsmarknadsmodellen ska fungera i förhållande till Utstationeringsdirektivet.

Konkurrensverket tillstyrker därför utredningens förslag att förtydliga 9a § utstationeringslagen så det framgår att arbetstagarorganisationer är skyldiga att lämna in sådana villkor som avses i 5a och 5b §§ utstationeringslagen till Arbetsmiljöverket oavsett om det är aktuellt med stridsåtgärder eller inte.

¹ Att arbetstagarorganisationerna är skyldiga att lämna in sådana kollektivavtalsvillkor till Arbetsmiljöverket som organisationen kan komma att kräva med stöd av stridsåtgärder enligt 5 a eller 5 b §.

² SOU 2014:38, *Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del II*, s. 55-76.

Entreprenörsansvar³

Konkurrensverket ser en risk avseende den potentiellt konkurrenshämmande effekt som entreprenörsansvaret kan medföra. Särskilt den strikta modell som föreslås väcker betänkligheter.

Tillämpningsdirektivets motivering till entreprenörsansvaret är att skapa ett effektivt skydd av arbetstagares rättigheter samt åtgärda bedrägerier och missbruk av utstationeringsdirektivet. Konkurrensverket konstaterar att utebliven löneutbetalning kan men inte behöver bero på bedrägerier och missbruk av utstationeringsdirektivet. Företag kommer på obestånd utan att det för den sakens skulle behöver handla om ohederliga eller oseriösa förfaranden. In- och utträden är naturligt på en fungerande marknad. Regeln om entreprenörsansvar slår in oavsett vad skälet till den uteblivna betalningen är.

Därmed kan konstateras att entreprenörsansvaret är en dubbelsidig åtgärd. Å ena sidan kan det ge ett skydd för att arbetstagares villkor enligt utstationeringsdirektivet säkerställs och främja en sund konkurrens på den inre marknaden samtidigt som missbruk av utstationeringsreglerna motverkas. Det kan också medföra en positiv påverkan i form av att entreprenörer har större koll på entreprenörskedjorna. Å andra sidan kan den ha potentiellt negativa effekter på den fria rörligheten och verka konkurrenshämmande om den får till följd att huvudentreprenörer väljer bort seriösa och väl lämpade underentreprenörer från andra länder bara av det skälet att de vill undvika svårförutsebara risker. Generellt sett kan entreprenörskedjorna väntas bli kortare vilket kan medföra att den nuvarande utvecklingen på marknaden vänder och vi får en återgång till en högre marknadskoncentration och lägre internationell konkurrens⁴. Såväl försämrad konkurrens som riskkompensation kan ge potentiellt prishöjande effekter. Riskkompensationen kan även yttra sig genom att större entreprenörer pressar mindre underleverantörer för att den vägen öka marginalen. Tyvärr anser inte utredningen att man har haft möjligheter att göra några bedömningar avseende förslagets konsekvenser på byggkostnader och byggande. Detta bör därför belysas i den fortsatta beredningen, särskilt om man avser gå vidare med ett ansvar av den strikta modellen för hela leverantörskedjan.

Tillämpningsdirektivet artikel 12.2 innehåller en skyldighet för medlemsländerna att införa ett entreprenörsansvar inom de verksamheter som anges i bilagan till utstationeringsdirektivet. Konkurrensverket har därför inget att invända mot utredningens förslag att införa ett entreprenörsansvar inom bygg- och anläggningssektorn. Konkurrensverket välkomnar att utredningen i det avseendet har valt en

³ SOU 2014:38, *Tillämpningsdirektivet till utstationeringsdirektivet – Del II*, s. 77-162

⁴ Avseende nuvarande marknadsförhållande se t.ex. Konkurrensverket, Rapport 2015:2, *Allmännyttans upphandling av bostadsbyggande – Anbudskonkurrens och utveckling*.

direktivnära implementering och i detta läge inte föreslagit att utöka entreprenörsansvaret till ytterligare sektorer. Men Konkurrensverket vill även påpeka att utformningen av reglerna är grannlaga för att uppnå direktivets mål och syfte utan att skapa en konkurrenshämmande effekt.

Om entreprenörsansvaret omfattar hela kedjan anser Konkurrensverket att det bör vara tydligt att ansvaret i första hand ligger hos den entreprenör till vilken den utstationerade arbetstagarens arbetsgivare är en direkt underentreprenör. Därför förordar Konkurrensverket att man i den fortsatta beredningen i regeringkansliet överväger ett strikt ansvar i första ledet och att för övriga i kedjan utnyttja det utrymme som artikel 12.5 ger för att begränsa ansvaret om entreprenören visar att man vidtagit rimliga kontrollåtgärder.

Avslutande synpunkter

Genomförs entreprenörsansvaret i den strikta form som föreslås av utredningen vill Konkurrensverket avslutningsvis förorda att regeringen redan i samband med ikraftträdandet lägger ut ett särskilt uppdrag att följa upp och analysera konsekvenserna av införandet av entreprenörsansvar för marknaden, konkurrensen och de utstationerade arbetstagarna samt föreslå ändringar i regleringen om det framkommer behov av det. Uppdraget kan förslagsvis pågå tre år och innehålla en årlig delrapport.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören. Föredragande har varit sakkunniga Karin Morild.

Dan Sjöblom

Karin Morild